

29. november 2011

Fagmilitære råd

Et godt dokument, men ikke grunnlag for å løse Forsvarets vedvarende underfinansiering.

Forsvarssjefens fagmilitære råd er et velstrukturert og lettlest dokument. Som tidligere annonsert forutser general Sunde en viss justering av den gjeldende strukturplanen, men det dreier seg om justeringer, mange i tråd med forslag som Sverre Diesen ikke fikk politisk gjennomslag for i 2008. Som i de tidligere prosessene av denne typen ligger nøkkelen til Forsvarets reelle kapasitet i budsjettgrunnlaget, ikke i detaljene i strukturtabellen. Her er det et stort behov for oppklaringer.

Avfarende plass. Dokumentet sier ikke noe om utgangsposisjonen for forslagene. Mener Forsvarssjefen at dagens budsjettnivå – som også legges til grunn for planperioden – gir rimelig dekning for dagens struktur? Det fremgår at han vil nedlegge 2. bataljon i Troms, og redusere HV med 15.000 mannskaper samt reorganisere bruken av vervede og vernepliktige for å få større tilgjengelighet av Hæren og HV for oppdrag. Men hva med dagens situasjon i Sjøforsvaret og Luftforsvaret? Er tilgjengeligheten for oppdrag, og utholdenheten tilfredsstillende? Jeg hevder at det absolutt [ikke er tilfellet](#), men hva mener Forsvarssjefen? Mener han at dagens rapporterte begrensninger kan håndteres ved intern "fornyning og forbedring" i forsvarsgrenene? Dette virker i så fall såpass usannsynlig at en nærmere redegjørelse for tiltakene vil være oppklarende.

Kompensasjon for prisvekst. Et helt sentralt punkt i forsvarsplanleggingen gjelder om kompensasjon for den såkalte sektorspesifikke kostnadsvekst ut over konsumprisindeksen og generell prisvekst i det offentlige. Det ble hevdet med stor politisk fanfare i 2008 at slik kompensasjon ville bli gitt, men det har ikke vært mulig å spore hva som faktisk har skjedd på dette området. Det sies ikke direkte noe om dette i dokumentet, men flere formuleringer om nødvendigheten av løpende "fornyning og forbedring" av organisasjonen for å dekke opp for utviklingen i driftskostnader kan bare forstås slik at kompensasjon ikke er gitt, og heller ikke vil bli gitt. Ikke noe galt med de foreslåtte tiltakene, men med fravær av reell kompensasjon for forringelsen av kjøpekraft innebærer et konstant budsjett *en jevn nedbygging av Forsvaret*. Det dreier seg om 300-600 mill kr i året (eller det dobbelte, avhengig av kostnadsstrukturen), og slike årlige, nye rasjonaliseringsgevinster kan ikke realiseres vedvarende. Siden dette er et virkelig kjernepunkt, er det nødvendig med større tydelighet fra Forsvarssjefen.

Kostnadsutviklingen. Med unntak for kampflyanskaffelsen savnes budsjettoppstillinger som kunne konkretisert tekstene. Ta eksempelvis Marinen. Flere fartøyer skal fases inn, og

krevenne nye systemer blir innført (NSM missil og helikopter integrert i fregattens våpensystem.) Hva med driftsutgiftene? Er det slik at fullføringen av investeringsprogrammene gir rom for høyere driftsbudsjetter? Og viktigere: Hvilken tilgjengelighet for oppdrag planlegger man for, gitt at dagens budsjetter nesten ikke strekker til oppdrag i det hele tatt? Tilsvarende spørsmål kan stilles for Hæren og Luftforsvaret, som yter utenlandsinnsats, men uten nevneverdig gjenværende kapasitet for de nasjonale formål som dokumentet presiserer skal være de viktigste.

Flykjøpet. En detaljert tabell viser budsjett for anskaffelsen og innfasingen av F-35. Den viser – tydelig understreket i teksten – at det over en 10-årsperiode vil kreves 37,49 (!) mrd kr i bevilgninger ut over det antatt konstante, regulære budsjettet. Det virker tilforlatelig. Men når det så heves at driften av 52 F-35 ikke vil koste mer enn 300 mill kr per år mer enn dagens drift av F-16, griper jeg etter utløseren til utskytningssetet. Ikke fordi jeg har kunnskap om beregningene bak, men fordi det normalt er en viss relasjon mellom anskaffelseskostnad og driftskostnad som her skulle tilsi et langt høyere estimat. I alle fall mener Forsvarssjefen at også disse 300 mill kr kan frigjøres av driftsrasjonaliseringer i Luftforsvaret, etter at restrukturering av basene er gjennomført. Er det realistisk?

I **sum**. Dokumentet virker grundig, og forslagene gjennomgående gode. Imidlertid er økonomidelen alt for svak. Det er ikke godtgjort at budsjettforutsetningene vil gi rom for realistisk tilgjengelighet og utholdenhet av styrkene. For Hæren vil rådene gi et oppløft, men over tid vil gapet mellom styrkene i strukturtabellen og styrkene tilgjengelige for oppdrag etter alt å dømme bare øke fordi konsekvensene av budsjettets jevnt synkende kjøpekraft ikke er innarbeidet.

Så får vi se hva Sundes råd resulterer i når den samme staben i Forsvarsdepartementet som utarbeidet rådene for ham skal skrive til Stortinget på den politiske ledelsens vegne til våren.

5